

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Paedagogica 13 (2020)

ISSN 2299-2103

DOI 10.24917/22992103.13.7

Urszula Hudaszek

Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach

Marta Czyż-Pręczek

Studentka Staropolskiej Szkoły Wyższej w Kielcach

Nowe wyzwanie edukacyjne dla nauczycieli, uczniów, rodziców

Wprowadzenie

W marcu 2020 roku nastąpiła całkowita zmiana w realizacji zadań w systemie edukacyjnym dzieci i młodzieży. Zmiana ta dotyczy systemu edukacji szkolnej, która do tej pory opierała się przede wszystkim na podstawie programowej realizowanej w budynku szkoły. Nauczyciele organizując lekcje dobierali scenariusze tak, aby podczas trwania zajęć zainteresować ucznia do takiego stopnia, by przekazywane treści stały się dla niego zrozumiałe oraz aby uczeń jak najwięcej z lekcji zapamiętał. Bardzo rzadko używano na lekcjach komputerów. Oczywiście służyły one do zajęć informatycznych. Niemniej jednak obecna sytuacja nie tylko w naszym państwie, ale na całym świecie sprawiła, że komputer oraz urządzenia zdalne stały się jedynym źródłem przekazu wiedzy. Zarówno przed nauczycielami, jak i uczniami oraz rodzicami zaistniało nowe wyzwanie edukacyjne. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 marca 2020r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U.2019, poz. 1148, z późn. zm.). Decyzja ta sprawiła, iż uczniowie przeszli całkowicie na nauczanie zdalne, a Internet stał się niezbędny w funkcjonowaniu codziennym każdego ucznia.

Rozporządzenie Ministra Edukacji nałożyło na nauczycieli całkiem nowe obowiązki. Podczas czasowego zawieszenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych nauczyciel nie ma obowiązku przebywania w budynku szkoły. Obowiązek taki powstaje wówczas, gdy jest to niezbędne do realizowania zajęć edukacyjnych zdalnie oraz jeśli jest to konieczne dla zapewnienia ciągłości funkcjonowania szkoły. W swojej pracy nauczyciele posługują się metodami i technikami kształcenia na odległość (ściśle ujmując technologią cyfrową), w ramach obowiązującego ich dotychczas tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami albo na ich rzecz. Zmiana ta postawiła również nowe wyzwanie dla uczniów, którzy do tej pory podejmując edukację koncentrowali się głównie na systemie istniejącym od lat. Dotychczas edukacja określona dla nich była jako ogół procesów oświatowo-wychowawczych oraz

szeroko pojmowana oświata (Okoń,2001: 88). W edukacji dzieci na większą skalę rozumiały uczenie się w szkole, korzystanie z książek oraz lekcje jako wykłady nauczycieli podczas zajęć w budynku szkoły. Testy były w formie pisemnej na papierze. Lekcje, podczas których korzystało się z komputera, przede wszystkim opierały się na zajęciach informatycznych. Obecna sytuacja sprawiła, iż nauczanie stało się wirtualne a co za tym idzie urządzenia mobilne oraz Internet przekształciły się w źródło służące do przekazywania wiedzy uczniom oraz prowadzenia lekcji.

Decyzja Ministra Edukacji znacząco wpłynęła również na organizację pracy rodziców, którzy od czasu zdalnej nauki zobowiązani zostali do współuczestnictwa w zdalnym nauczaniu dzieci. Wynika to z faktu, iż niezrozumiałe zadania oraz treści programowe muszą być tłumaczone uczniom przez ich rodziców. Rodzice również muszą większą uwagę skupiać na rodzaju stron internetowych, z których korzysta dziecko podczas zajęć lekcyjnych oraz monitorować czas spędzany przez dziecko przed komputerem.

Zarówno ostatnie wydarzenia w państwie jak i na świecie, które wywołane są pandemią COVID-19 (Kostyńska,2020), jak również wprowadzenie zdalnego nauczania nakłoniło autorkę do przeprowadzenia badań na grupie uczniów szkoły podstawowej w celu analizy spostrzeżeń dotyczących zmian w systemie edukacyjnym.

Czym dla uczniów był Internet, a czym stał się obecnie?

Zastanawiając się nad rozważaniem pytania czym Internet dla ucznia jest obecnie, a czym był do marca 2020 r. należy wyjaśnić jego znaczenie. Otóż Internet określany jest jako sieć, która może skupiać dowolną liczbę komputerów zintegrowanych za pośrednictwem modemów, linii radiowych, łączy satelitarnych, światłowodów, jak również innych dróg przesyłowych. Opiera się na wspólnym systemie adresowania (każdy komputer w sieci ma swój niepowtarzalny numer identyfikacyjny) i wspólnym protokole komunikacyjnym (języku, którego używają komputery). Internet z punktu widzenia technicznego to globalny system połączeń między komputerami, pozwala on ludziom komunikować się między sobą i wyszukiwać niezbędne informacje dźwiękowe i tekstowe na stronach www. Korzystanie z Internetu nie wymaga przemieszczania się w czasie rzeczywistym, kosztów i ograniczeń przestrzennych (Hofmokl,2009: 63).

Analizując przedstawioną definicję Internetu, można określić go jako potężne skupisko sieci zbudowanej na ogromnej liczbie komputerów, które opanowały świat. Internet nie posiada właściciela, więc nie można go kontrolować. Dostęp do niego jest powszechny, służy nie tylko do pozyskiwania informacji, ale również do komunikowania się między ludźmi.

Z zaistnienia faktu, iż Internet stał się medium rozwijającym swoją powszechność i dostępność w niesamowitym stopniu, można go używać w przeróżnych celach zarówno profesjonalnych jak i informacyjnych czy rozrywkowych oraz komunikacyjnych. W bardzo dużym stopniu wpływa on na dzieci i młodzież, którzy będąc w optymalnej fazie rozwoju fizycznego i psychicznego przyswajają wszelkie sygnały do nich docierające (Janicka-Olejnik i Klimek, 2016:35). Przed rozpoczęciem zdalnej nauki Internet (oraz urządzenia cyfrowe) służył głównie dzieciom i młodzieży do

spędzania wolnego czasu przy grach komputerowych oraz portalach społecznościowych. Z badań przeprowadzonych przez fundację Dzieci Niczyje w 2012 r. wynikało, iż połowa badanych (52,15%) spędzała w sieci co najmniej 2 godziny w dni szkolne oraz 37% uczniów w dni wolne – 4 godz. 12% przebadanych dzieci było zagrożone problemem nadużywania Internetu (Janicka-Olejnik i Klimek:36). Jak wynika z przeprowadzonych badań urządzenia mobilne z Internetem to przedmioty, które od początku istnienia służą dzieciom i młodzieży do spędzania wolnego czasu oraz nawiązywania kontaktów społecznych. Do najbardziej popularnych serwisów społecznościowych należy Facebook, Messenger, Instagram. Wymienione portale społecznościowe oraz gry online dla niektórych uczniów stały się podporą w sytuacji wzmacniania swojego własnego poczucia wartości, takich jak aktywność w społeczności wirtualnej lub sukcesy w grach online. Często Internet pozwala młodym ludziom pokonywać takie bariery jak nieśmiałość, przeżywanie problemów rodzinnych czy z rówieśnikami (Janicka-Olejnik i Klimek: 39).

Często informacje zawarte w sieci uczniowie wykorzystywali podczas odrabiania prac domowych. Korzystali ze źródeł zamieszczonych na stronach internetowych oraz streszczeń książek. Wynika to z faktu, iż strony te zawierają nieodpłatnie olbrzymi zasób informacji i wiedzy oraz wiele narzędzi i prostych aplikacji do tworzenia treści (Hofmohl, 2009: 190).

Praktycznie każdy młody człowiek wolał spędzić kilka minut wyszukując rozwiązanie zadania na urządzeniu mobilnym, niż doszukiwać się rozwiązań w książce. Można użyć stwierdzenia, iż Internet głównie służył dzieciom do kontaktów społecznych, gier oraz wykonywania prac domowych a przede wszystkim spędzania wolnego czasu. W obecnej sytuacji służy on już nie tylko do rozrywki, ale przede wszystkim do realizacji wyzwań edukacyjnych na określonym poziomie. Określając edukację, odnoszę się do procesu nauczania i wychowania, jako procesów, które mogą być zarówno zamierzone jak i niezamierzone (Szmigielska, 2009: 17).

Można tu się zastanowić nad nauczaniem i wychowywaniem młodego pokolenia zdalnie. Nauczanie jest się w stanie zorganizować zapewniając każdemu uczniowi dostęp do urządzeń mobilnych oraz sieci, przysyłając zagadnienia i materiały niezbędne do nauki, ale jak wychować uczniów nie mając z nimi kontaktu indywidualnego?

Bardzo istotną kwestię obrazuje tutaj B. Szmigielska. Autorka opisując środowisko wychowawcze w ujęciu tradycyjnym podkreśla, iż wychowanie może mieć charakter zarówno intencjonalny (np. w szkole na kolonii, kółku zainteresowań), jak również i całkowicie naturalny odbywający się w rodzinie, grupie rówieśniczej i społeczności lokalnej (Tamże:19).

Biorąc pod uwagę fakt, że dla obecnych uczniów społeczność lokalna to w gruncie rzeczy społeczność internetowa (nauczyciele, rodzice, szkoła) można posłużyć się stwierdzeniem, iż proces wychowania w tej społeczności zachodzi. Jednakże środowisko wirtualne oddziałuje wieloaspektowo na przebywającego w nim człowieka. Nie da się również określić trwałości i rozległości jego wpływu.

Metoda i grupa badawcza

Przeprowadzone badania miały na celu poznanie opinii grupy uczniów szkoły podstawowej na temat wirtualnego nauczania. Grupa ta składała się z 50 uczniów, w tym 21 dziewczynek oraz 29 chłopców z losowo dobranych klas. Przeprowadzając badania posłużono się metodą sondażu diagnostycznego, w tym techniką ankiety, a jako narzędziem posłużono się dwoma zróżnicowanymi kwestionariuszami ankiety. Niższe narzędzia dobrane i dopasowane były do wieku badanych uczniów. Badania zostały przeprowadzone w formie zdalnej w kwietniu 2020 roku. Losowo wybrani uczniowie szkół podstawowych zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na 18 pytań. Problem główny został sformułowany w postaci pytania: *Jak uczniowie szkoły podstawowej postrzegają nauczanie zdalne?*

W celu zgromadzenia potrzebnych informacji do rozstrzygnięcia problemu głównego sformułowano pytania szczegółowe.

– Czy uczeń ma dostęp do nielimitowanego Internetu oraz niezbędnego sprzętu komputerowego?

– Czy dziecko ma problem z obsługą komputera oraz platformy szkolnej?

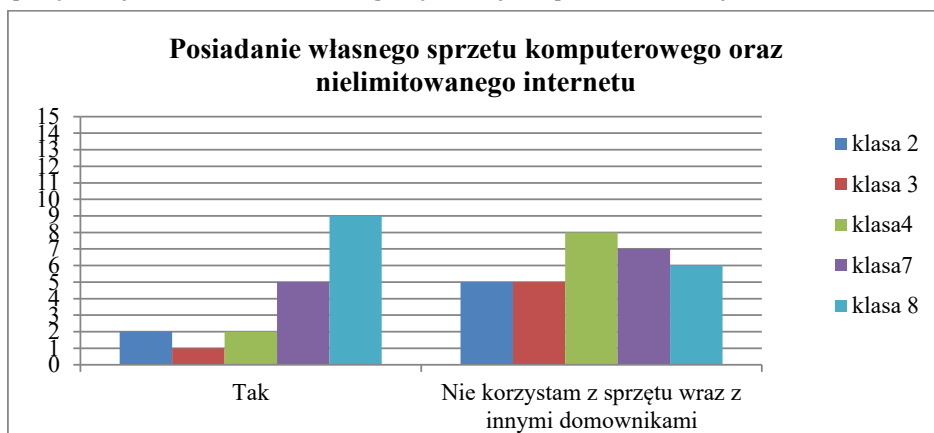
– Czy uczeń posiada odpowiednią wiedzę jak bezpiecznie przeglądać strony internetowe?

– Czy lekcje prowadzone są online?

– Czy przyswajanie wiedzy jest łatwiejsze w domu, czy na zajęciach w szkole?

Analiza wyników badań własnych

Wynik badań dotyczący dostępu do nielimitowanego Internetu oraz własnego sprzętu komputerowego obrazuje jak liczna grupa dzieci nie posiada własnego sprzętu, czy też możliwości stałego łącza. Wynik przedstawia wykres nr 1.

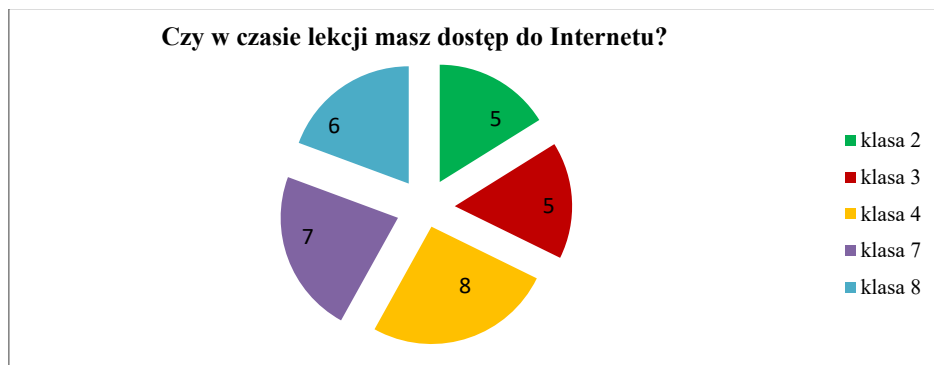
Wykres 1. Posiadanie własnego sprzętu komputerowego oraz nieograniczonego Internetu

Źródło: opracowanie własne

Analizując wynik przeprowadzonego badania znacznie uwidacznia się brak możliwości indywidualnego korzystania przez uczniów z własnego sprzętu. Na 50 badanych 62% dzieci odpowiedziało, iż korzysta ze sprzętu mobilnego wraz z

innymi użytkownikami, gdyż nie posiada własnego. Można więc stwierdzić utrudnienie w zdalnym nauczaniu u tej grupy uczniów. Tylko 38% uczniów posiada możliwość pracy na własnym sprzęcie. W klasach nauczania początkowego zauważono, iż niewielka część badanych ma dostęp do własnego sprzętu, w starszych klasach siódmej oraz ósmej sytuacja wygląda nieco lepiej. Można się zastanowić, czy młodsze dzieci nie posiadają na własność niezbędnych urządzeń, czy też muszą dzielić je ze starszym rodzeństwem. Ta kwestia zostanie rozstrzygnięta w dalszej części badań.

Kolejnym punktem badań stało się uzyskanie informacji na temat pracy i nauki innych domowników. Respondenci podawali ilość osób, które jednocześnie pracują i uczą się w domu. Wynik badania przedstawia wykres nr 2.

Wykres 2. Czy w czasie lekcji masz dostęp do Internetu?

Źródło: opracowanie własne

W przeprowadzonym badaniu można zauważyć, iż dokładnie taka sama liczba poszczególnych klas nie posiada własnego sprzętu do nauki zdalnej jak liczba osób, które uczą się bądź też pracują zdalnie w domach wraz z innymi domownikami w tym samym czasie. 62% osób na zadane pytanie udzieliło odpowiedzi, iż nie są jedynymi uczestnikami zdalnej nauki w domu jednocześnie. Reasumując: nasuwa się wniosek, że istnieją środowiska rodzinne, gdzie więcej niż jedno dziecko korzysta z jednego sprzętu komputerowego w edukacji zdalnej.

Poznając już ilość osób obsługujących urządzenie mobilne służące do edukacji nasunęła się myśl czy uczniowie mają problem z obsługą komputera oraz platformy do wykonywania zadań. Anketowani poproszeni zostali o udzielenie odpowiedzi na pytanie Czy posiadasz problemy z obsługą komputera oraz platformy przygotowując się do lekcji w formie tak, nie, czasami. Wynik przedstawia tabela nr 1.

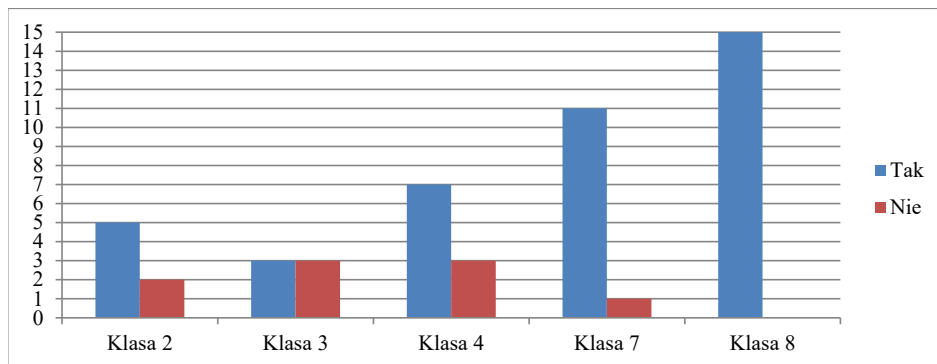
Tabela 1. Ilość uczniów posiadających problem z obsługą komputera oraz platformy do lekcji i zadań

Czy posiadasz problemy z obsługą komputera oraz platformy do lekcji i zadań?	Klasa 2	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 7	Klasa 8	chłopcy	dziewczynki
Tak	5	4	2	0	0	2	9
Nie	1	1	5	9	14	25	5
Czasami	1	1	3	3	1	2	7

Zródło: opracowanie własne

Jak wynika z przeprowadzonego badania najwięcej problemów z obsługą komputerów oraz platform zdalnej nauki mają dzieci z edukacji wczesnoszkolnej. W klasie drugiej problem jest znaczący, gdyż na 100% uczniów poddanych badaniu 72% z nich nie radzi sobie podczas korzystania z urządzenia mobilnego w czasie nauki. W klasie trzeciej problem klasyfikuje się na podobnym stopniu. Nieco lepiej radzą sobie uczniowie klasy czwartej, w której tylko 20% uczniów sygnalizuje brak kompetencji w tej kwestii oraz 30% badanych, że te trudności pojawiają się czasami. W klasie siódmej nie uwidocznił się żaden problem z obsługą urządzeń zdalnej nauki, a tylko 25% uczniów sygnalizuje, że drobne problemy (najczęściej sprzętowe) występują czasami. Podobnie jest w klasie ósmej. Nasuwa się wniosek, iż dzieci w młodszym wieku szkolnym albo nie posiadają odpowiedniej wiedzy na temat wykorzystywania urządzeń mobilnych w celach edukacyjnych, lub też nie wykazują zainteresowania rozbudowaną technologią Internetową. Starsi uczniowie po kilkuletniej edukacji informatycznej świetnie radzą sobie podczas obsługi przedmiotów służących do zdalnej nauki. Rozważając w dalszej analizie badanie stwierdza się, iż dziewczynki dużo gorzej radzą sobie z obsługą komputera niż chłopcy. Tylko 7% chłopców ma znaczący problem z obsługą komputera, a dziewczynek – 10%. Brak jakichkolwiek uchybień w tej kwestii przedstawia 86% chłopców, a dziewczynek – 24%. Również pojawianie się znikomych problemów występuje częściej u dziewczynek niż chłopców. Interpretując to zjawisko nasuwa się myśl, iż to właśnie chłopcy więcej interesują się technologią cyfrową niż dziewczęta. Posiadają oni również łatwość w opanowaniu sprzętu mobilnego.

Następnie, aby poznać czy korzystając z zasobów multimedialnych uczniowie czują się bezpiecznie. W związku z powyższym przebadano grupę w kwestii bezpiecznego przeglądania stron Internetowych. Ankietowani uczniowie udzielali odpowiedzi w formie pytań zamkniętych. Ciekawe wyniki przedstawia poniższy wykres nr 3.

Wykres 3. Czy przeglądanie stron Internetowych jest dla Ciebie bezpieczne?

Źródło: opracowanie własne

Spośród 50 badanych uczniów 84% bezpiecznie przegląda strony internetowych, a 16% osób udzieliło odpowiedzi nie, która budzi obawy o te dzieci w istniejącej sytuacji zdalnego nauczania. Poczucie jest tylko fakt, że biorąc pod uwagę ogół badanych wszyscy z ósmej klasy mają wiedzę potrzebną podczas pracy w Internecie. W klasie siódmej 8,3% nie wie jak bezpiecznie posługiwać się stronami www.

Jak pokazują wyniki badań w klasie czwartej więcej uczniów posiada odpowiednią wiedzę. Klasa trzecia przedstawia połowiczną informację na temat bezpiecznego korzystania z netu. W najmłodszej grupie respondentów klasy drugiej wynik jest zadowalający, gdyż większa część dzieci zna zasady bezpieczeństwa internetowego. Zapoznając się z wiedzą uczniów na temat bezpiecznego przeglądania stron internetowych zapytano ich o przeprowadzenie lekcji on-line. Respondenci udzielali odpowiedzi tak lub nie dotyczącej uczestnictwa w lekcjach wirtualnych. Wynik badania przedstawia wykres nr 4.

Wykres 4. Uczestnictwo w lekcjach online

Źródło: opracowanie własne

Wykres przedstawiający uczestnictwo w lekcjach wirtualnych obrazuje, iż w edukacji wczesnoszkolnej zajęcia online nie mają miejsca (100% uczniów klas drugiej i trzeciej zaznaczyli odpowiedź nie). Jednak uczniowie klas czwartej siódmej i ósmej, uczestniczą w takiej formie lekcji.

Bardzo istotne w prowadzeniu badań było poznanie zdania na temat przesyłanych materiałów edukacyjnych. Przede wszystkim kwestia czy materiał ten jest zrozumiały dla ucznia. Ankietowani poproszeni zostali o udzielenie odpowiedzi w formie: tak, nie, czasami. Zebrane dane przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela 2. Stopień rozumienia przesyłanych zadań

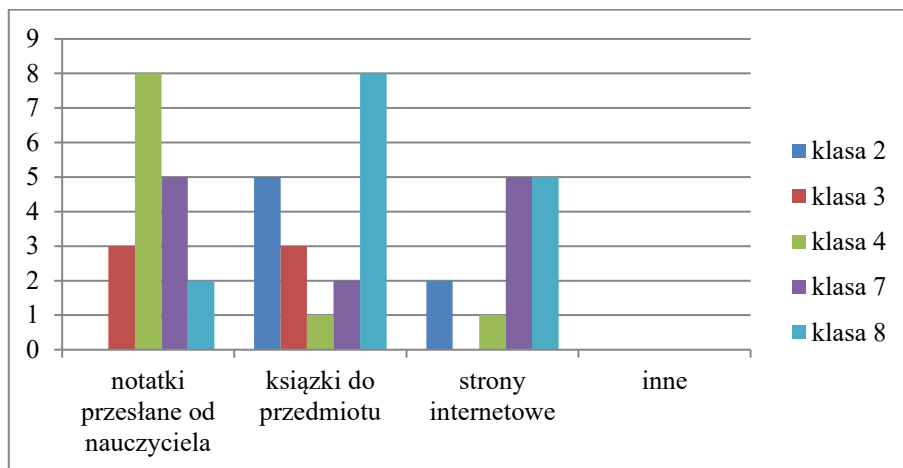
Czy przesyłane materiały są dla Ciebie zrozumiałe?	Klasa 2	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 7	Klasa 8	Chłopcy	Dziewczynki
Tak	5	5	8	10	10	17	21
Nie							
Czasami	2	1	2	2	5	12	

Źródło opracowanie własne

Wynik badania jest zaskakujący, gdyż żaden z respondentów nie udzielił odpowiedzi negującej tak postawione pytanie. Nasuwa się stwierdzenie, iż przesyłane materiały są dla dzieci zrozumiałe tylko czasami sprawiają trudności. Zdziwiający jest fakt, że trudności w zrozumieniu bardziej ukazały się w grupie chłopców – 41% udzieliło odpowiedzi, która odnosi się do częściowych trudności. Również zaskakujące jest to, iż największa grupa uczniów z odpowiedzią czasami pojawiła się w klasie ósmej – 33%. Można tu postawić diagnozę, iż klasa ósma przynosi ogrom materiału o różnej treści, który sprawia trudności w samodzielnej interpretacji.

Uczniowie podczas pracy na lekcji w szkole korzystają głównie z książek, atlasów, encyklopedii, słowników. Dlatego kolejne pytanie jakie zostało skierowane do respondentów dotyczyło materiałów, z jakich korzystają podczas zdalnej nauki. Uczniowie wybierali spośród podanych odpowiedzi (notatki przesłane od nauczyciela, książki do przedmiotu, strony internetowe) lub mogli dopisać własne. Zebrane dane przedstawia wykres nr 5.

Wykres 5. Rodzaj wykorzystywanych pomocy dydaktycznych

Źródło: opracowanie własne

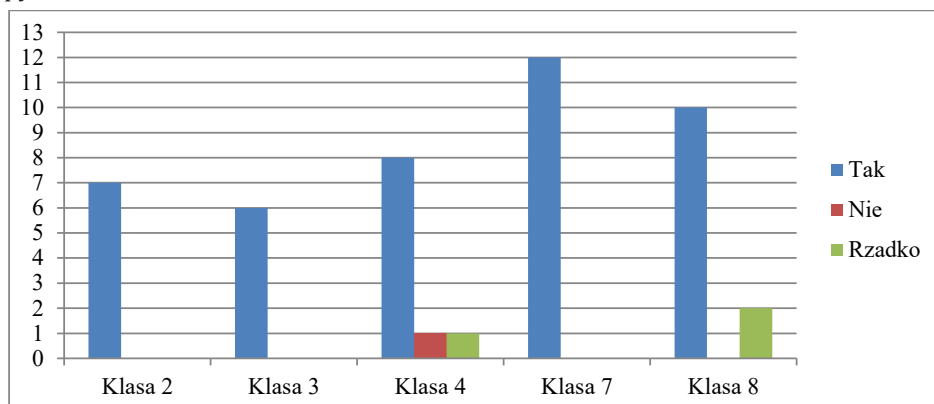
Jak widać z przesyłanych materiałów od nauczyciela korzystają najczęściej uczniowie klas czwartych (80%). Z książek do nauki danego przedmiotu korzysta najczęściej klasa ósma i druga (53% uczniów klasy ósmej i 71% dzieci klasy drugiej). Na 50 dzieci badanych, aż 26% wykorzystuje strony Internetowe podczas wykonywania zadań. Żaden uczeń nie dopisał własnego materiału innego, niż zaproponowane odpowiedzi. Jedynymi uczniami nie korzystającymi z pomocy Internetu podczas odrabiania prac domowych są uczniowie klasy trzeciej, gdzie 50% z ich korzysta z materiałów od nauczyciela, a 50% opiera się na materiałach zawartych w książkach. Ściśle ujmując notatki przesyłane od nauczyciela, to główne źródło edukacyjne podczas zdalnego nauczania, na drugim miejscu stawiają uczniowie książki a poniżej dostępność edukacyjną Internetu. Kolejnym interesującym zagadnieniem do badań, poznanie w jaki sposób uczeń zapamięta materiał przesłany przez nauczyciela w formie nauki zdalnej. To rzecz jasna subiektywna ocena ucznia opartą o własną obserwację. Dzieci poproszeni zostali o udzielenie odpowiedzi czy w lepszy sposób opanowują materiał domu czy w budynku szkoły. Zebrane informacje zawiera wykres nr 6

Wykres 6. Miejsce, w którym lepiej przyswaja się materiał edukacyjny

Źródło: opracowanie własne

80% uczniów opowiada się za tradycyjnym systemem edukacyjnym. Łatwiej jest im się uczyć w szkole. Panuje wtedy wewnętrzna harmonia dnia codziennego oraz może to również wynikać z potrzeby pracy w grupach jak również bezpośrednich kontaktów rówieśniczych a nie tylko wirtualnych. Ważnym pytaniem z perspektywy badacza jest informacja o kontakcie z nauczycielem, czy jest on dobry oraz czy zawsze następuje informacja zwrotna w stosunku do przesyłanych zadań czy pytań e-mail.

Wykres 7. Czy zawsze następuje informacja zwrotna od nauczyciela na zadane pytania?

Źródło: opracowanie własne

Wynik badania przedstawia powyższy wykres nr 7. Jednoznacznie uczniowie wszystkich klas określili kontakt z nauczycielem jako dobry. Bardzo mała część uczniów klasy czwartej (10%) uważa, iż kontaktu nie ma i 10%, że kontakt ma miejsce rzadko. Podobnie uważa 13% uczniów klasy ósmej, sugerując rzadki kontakt w odpowiedzi. Niewielka część odpowiedzi negatywnych sugeruje zwrócenie szczególnej uwagi na tych uczniów. Należy się zastanowić czy kontakt na pewno jest utrudniony, czy następuje zaburzenie właściwych relacji uczeń-nauczyciel.

Zapoznając się z wypowiedzią uczniów na temat relacji z nauczycielem w zdalnym nauczaniu oraz rodzaju pomocy dydaktycznych, z których uczeń korzysta podczas lekcji. Nasunął się pomysł o poznanie osoby, która pomaga dziecku w odrabianiu zadań przesyłanych. Dzieci określały osobę spośród podanych propozycji starsze rodzeństwo, mama, tata, sam wszystko wykonuje sam. Wyniki wypowiedzi przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3. Osoba pomagająca w odrabianiu przesyłanych zadań

Osoba pomagająca odrabianiu lekcji uczniowi	Klasa 2	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 7	Klasa 8
Starsze rodzeństwo	2	2	2	2	
Mama	7	2			
Tata	2	2			
Sam wszystko wykonuje			8	10	15

Źródło: opracowanie własne

Zebrany materiał wskazuje, iż w edukacji wczesnoszkolnej najbardziej osobą aktywną w pomocy zdalnego nauczania stała się mama na 69% uczniów zaznaczyło istotne znaczenie mamy w swojej edukacji wirtualnej. Starsze rodzeństwo i tata uwidoczniło się na równej pozycji w tych klasach – 31 % oznaczyło taką osobę. Dzieci klasy czwartej nie korzystają z pomocy rodziców, a niewielka część badanych 20% współpracuje z starszym rodzeństwem podczas otrzymanych prac. Podobne odpowiedzi udzielili uczniowie klasy siódmej. Również rodzice nie odrabiają z nimi zadań a jedynie wspomaga ich starsze rodzeństwo. Uczniowie klasy ósmej wszyscy jednoznacznie odpowiedzieli, iż pracują sami nad zadanymi zadaniami.

Kolejnym ważnym punktem wypowiedzi ankietowanych stała się wypowiedź na temat testów online. Pytanie dotyczyło stopnia trudności. Ściśle mówiąc czy testy online są łatwiejsze od tych pisanych w szkole. Respondenci odpowiadali na pytania zamknięte. Zebrane informacje zawiera wykres nr 8.

Wykres 9. Testy online łatwiejsze czy trudniejsze od testów pisanych w szkole

Źródło: opracowanie własne

Wynik badania okazał się zdumiewający, okazało się bowiem, iż tylko 10% badanych uczniów uważa testy online za łatwiejsze. Można tu zastanowić się dlaczego uczniowie opowiadają się za tradycyjną formą szkolnych testów. Na podstawie zaczerpniętych informacji co do tego, jak wyglądają testy online odpowiedź na taki wynik badań nasuwa się samoistnie. Testy wirtualne często są to pytania, na które dziecko musi odpowiedzieć w ok. 30 sek. Nie można także wracać do pytania, na które się już odpowiedziało. Tradycyjna forma pozwala na powrót i jeśli dziecko na któreś pytanie odpowie szybciej, na następne ma więcej czasu, zawsze istnieje w nich możliwość powrotu do pytania.

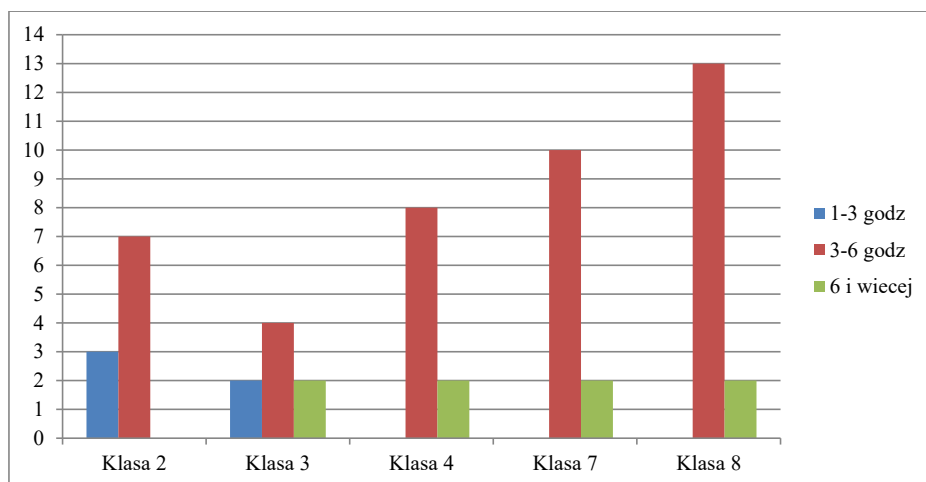
Pytając respondentów o kwestie dotyczące nauki zdalnej, ważne było poznanie ocen otrzymywanych obecnie w stosunku do tych, które otrzymywały dzieci podczas nauki w szkole. Dlatego ankietowani poproszeni zostali o udzielenie odpowiedzi czy stopnie jakie otrzymują teraz są wyższe od tych, które otrzymywali przed zdalnym nauczaniem?

Tabela 4. Otrzymywane stopnie podczas zdalne nauki wyższe czy niższe

Czy otrzymujesz teraz lepsze oceny niż jak chodziłeś do szkoły?	Klasa 2	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 7	Klasa 8
Mam takie same oceny	3	2	3	4	3
Mam dużo lepsze stopnie	4	4	7	8	12
Mam znacznie gorsze oceny					

Źródło: opracowanie własne

Respondenci wybierali sposób odpowiedzi: mam takie same oceny, mam dużo lepsze, znacznie gorsze. Zebrane wyniki przedstawia tabela nr 4. Wynik badania okazał się zaskakujący, żadne dziecko z badanych nie uważa, by jego stopnie były niższe od tych, co otrzymywali w szkole. Również 70% wypowiedziało się, iż jego stopnie są wyższe niż dotychczas otrzymywał. Niewielka część uczniów 30% stwierdziło, że oceny ma takie same. Można tutaj wsnuć wniosek dotyczący zdalnej nauki, iż jest ona edukacją, która podwyższa średnie nauczania w poszczególnych klasach. Kolejnym zagadnieniem badań było poznanie czasu, który dzieci spędzają przed komputerem przeznaczonym na zdalne nauczanie. Uczniowie wybierali spośród odpowiedzi 1–3, 3–6, 6 i więcej godzin dziennie. Zebrane dane przedstawia wykres nr 9.

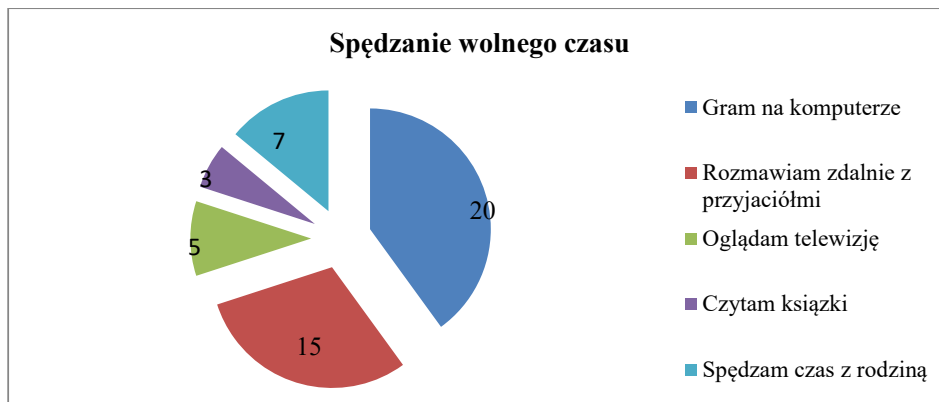
Wykres 9. Czas poświęcony na zdalna naukę

Źródło: opracowanie własne

Analizując badanie łatwo zauważyć, iż w edukacji wczesnoszkolnej czas spędzany dziecka na nauce „domowej” jest porównywalny do tego, który uczeń spędzał w szkole. W klasie czwartej również czasy te są zbliżone. Natomiast starsze klasy ucząc się w szkole na ogół mają 6 lekcji i więcej. Przeprowadzonym badaniu tylko 5% uczniów zaznaczyło taką odpowiedź, a cała reszta zaznaczyła odpowiedź 3–6 godz. Należy się zastanowić czy dzieci mają mniejszy materiał do opracowania w domu, czy po prostu szybciej potrafią go opanować i nie potrzebują tyle czasu. Dwie osoby mogą być sygnałem, iż nie radzą sobie w czasie tym samym co ich rówieśnicy z odrabianiem lekcji, lub może mają dodatkowe lekcje językowe online.

Przyglądając się wypowiedziom dzieci na temat ich obecnej edukacji warto przyjrzeć się jak wyglądają ich kontakty społeczne podczas kwarantanny domowej. Dlatego zostało zadane pytanie ankietowanym jak spędzają wolny czas. Dzieci wybierali z pośród podanych propozycji, gram na komputerze, rozmawiam zdalnie z przyjaciółmi, oglądam telewizję, czytam książki, spędzam czas z domownikami lub mogli dopisać własne.

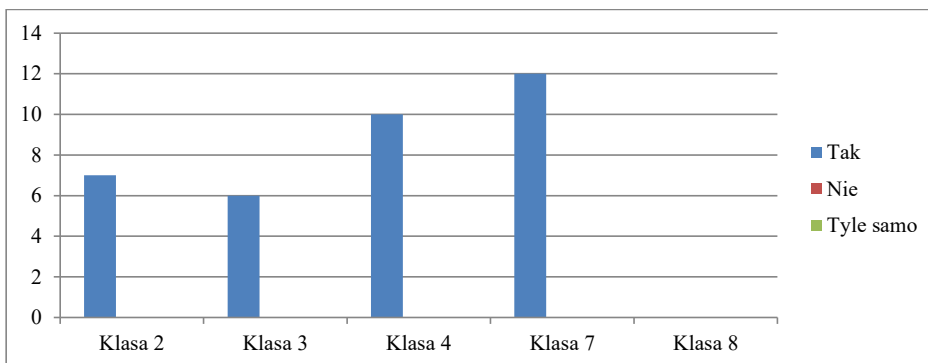
Zebrane dane przedstawia wykres nr 10.

Wykres 10. Spędzanie wolnego czasu

Źródło: opracowanie własne

Jak widać powyżej tylko 30% badanych swój wolny czas spędza na kontaktach z rówieśnikami, które umożliwia technologia internetowa. Największa ilość 40% wybiera jednak komputer, jako źródło spędzania wolnego czasu. Niewiele badanych czyta książki 6%. Tylko 10% ogląda telewizję w wolnym czasie, niewiele bo 14% poświęca ten czas na budowanie więzi rodzinnej, która tworzy się podczas wspólnego spędzania czasu. Żadne dziecko nie dopisało własnego pomysłu na spędzanie czasu. Biorąc pod uwagę, iż obecnie dzieci mają ograniczoną możliwość spotkań indywidualnych z przyjaciółmi to badanie wykazało, iż zachodzi relacja kontaktów społecznych między uczniami dzięki możliwości kontaktów online.

Wykres 11. Czy nie chodząc do szkoły masz więcej czasu na rozmowy z rodziną?

Źródło: opracowanie własne

Rozbudowując analizę kontaktów dziecka, uczniowie zostali poproszeni o wypowiedź na temat czasu spędzanego z rodziną. Czy mają więcej teraz czasu na rozmowy z rodzicami, rodzeństwem. Wyniki badania przedstawia wykres nr 12. Nie często się zdarza, by wszyscy respondenci udzielili tak jednoznacznej odpowiedzi na zadane pytanie. Wszystkie dzieci zgodnie odpowiedziały, że mają więcej czasu na

rozmowy rodzinne. Może to być kwestia, iż rodzice muszą bardziej niż dotychczas angażować się w edukację ucznia lub po prostu uczniowie nie wychodząc z domu mają potrzebę większej rozmowy z rodzicami i rodzeństwem.

Zapoznając się z kontaktami społecznymi ucznia padło pytanie skierowane do nich czy brakuje im uczestnictwa indywidualnego w życiu szkoły (np. spotkania teatralne, dyskoteki, zajęcia sportowe). Zebrane dane przedstawia wykres nr 12.

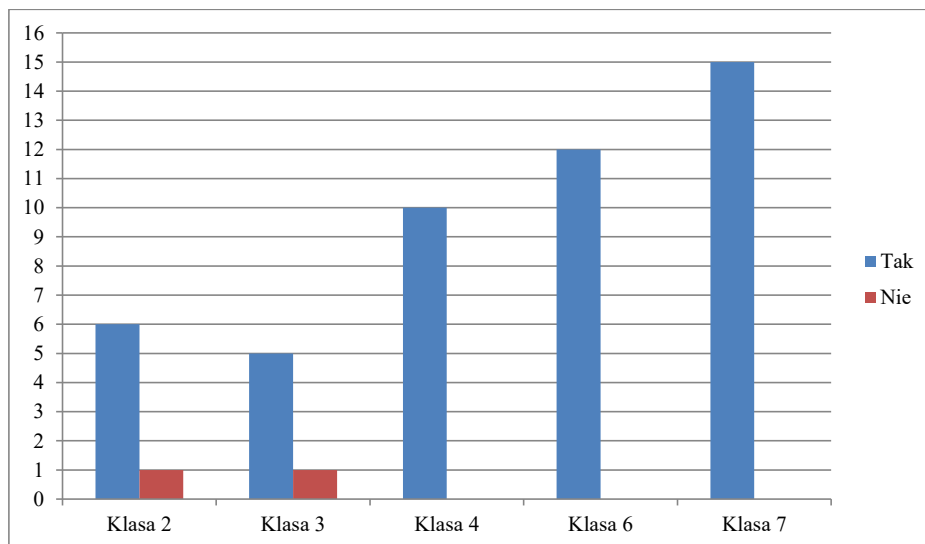

Wykres 12. Czy brakuje uczniowi uczestnictwa w życiu szkoły?

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazują wyniki przeprowadzonych badań aż 84% uczniom brakuje uczestnictwa i aktywności w życiu szkolnym. Można przypuszczać, że jest o grupa, która aktywnie uczestniczy w różnych dodatkowych zajęciach i mocna angażuje się w prace społeczne na jej rzecz. Tylko 8% uczniów udzieliło odpowiedzi raczej nie, zastawiać się można czy te osoby są bierne podczas zajęć i czy nie dochodzi u nich do wycofania się w kontaktach społecznych. Również 8% dzieci udzieliło odpowiedzi trudno powiedzieć, co daje sygnał, iż są one niezdecydowane, co do swojego zdania, można tu postawić stwierdzenie, że dzieci te w szkole się nie angażują do dodatkowych zajęć lub angażują się wtedy, gdy muszą.

Ostatnim pytaniem dotyczyło fizycznego powrotu do szkoły. Ściśle mówiąc czy uczniowie chcieli by, już wrócić do normalnego systemu edukacyjnego odbywającego się w szkole. Zebrane dane przedstawia wykres nr 13.

Wykres 13. Czy chciałbyś wrócić do szkoły?

Źródło: opracowanie własne

Mimo, iż nauczanie zdalne pozwala zaspakajać potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży, to praktycznie wszyscy uczniowie chcieli by już wrócić do szkoły. Tylko bardzo mały odsetek ankietowanych nie chce powrotu. Zastanawiające jest dlaczego. Można przypuszczać, iż są to dzieci, które izolują się od grupy klasowej bądź też podczas zdalnej nauki rodzice poświęcają im więcej czasu na co dzień niż jak uczęszczają do szkoły. Tą kwestią zagadnienia jednak należało zająć by się w kolejnych badaniach.

Podsumowanie

Całość podjętych badań miała na celu analizę zdalnego nauczania z punktu spojrzenia uczniów szkoły podstawowej. Rozporządzenie Ministra Edukacji ściśle określa jak ta edukacja ma wyglądać. Jakie metody i techniki mają wykorzystywać nauczyciele i rodzice, by można było usprawnić tok przebiegu nauki. Praktyka jednak ukazuje, iż nie zawsze dobiera się odpowiednie narzędzia do pracy z uczniami zdalnie. Przeprowadzone badania dają temu potwierdzenie.

Analizując otrzymane wyniki należy przypomnieć jaki cel przyświecał podjętym czynnościom badawczym, na jakie pytania poszukiwano odpowiedzi. Próbowano ustalić, czy wszyscy uczniowie mają dostęp do własnego sprzętu komputerowego oraz Internetu. Czy dziecko ma problemy z obsługą komputera, platformy szkolnej i jaki to rodzaj problemu? Czy dziecko umie bezpiecznie przeglądać strony internetowe oraz czy prowadzone są lekcje online? Czy łatwiej uczeń przyswaja wiedzę w domu podczas zdalnej edukacji czy na zajęciach w szkole?

Dzięki przeprowadzonym badaniom okazało się, iż tylko 38% uczniów ma możliwość korzystania z własnego sprzętu komputerowego; są to przede wszystkim

uczniowie starszych klas. Z całą pewnością znacznie utrudnia to zdalną edukację pozostałej części uczniów, gdyż nie mają dostępu do odpowiednich urządzeń. Jak się okazało największą trudnością z obsługą urządzeń mobilnych ujawniają dziewczynki. Chłopcy tylko w znikomej części (7%) mają problem w obsłudze platformy szkolnej. Nasuwa się wniosek, iż chłopcy łatwiej opanowują technologię cyfrową lub, że dziewczynki po prostu nie używają tak często sprzętu mobilnego jak chłopcy. Przeprowadzona ankieta zobrazowała udział uczniów w lekcjach online. W edukacji wczesnoszkolnej lekcje te nie mają miejsca. Prawdopodobnie jest to skutek tego, że dzieci młodsze korzystają z jednego sprzętu komputerowego wraz z innymi domownikami. W starszych klasach lekcje te mają miejsce i dzieci aktywnie w nich uczestniczą. Na pewno jest to podniesienie standardu wirtualnego nauczania. Badania jednoznacznie określiły, że dzieciom łatwiej jest opanować zadany materiał podczas zajęć w szkole, niż ucząc się w domu. Mimo, iż w domu uczniowie mają zapewnione odpowiednie warunki do nauki. Jednak w szkole nauczyciele skupiają uwagę na indywidualnych potrzebach wychowanka i organizują tak zajęcia, by mogły być one zaspokojone. Niestety edukacja zdalna często tego nie umożliwia. Uczniowie w swoich wypowiedziach nie krytykują edukacji zdalnej w pewnym stopniu określają jej poziom, który można zliczyć jako pozytywny. Jednak uważają, iż nauczanie tradycyjne w budynku szkoły podczas zajęć klasowych z nauczycielem sprzyja wyższemu poziomowi opanowania przez nich wiedzy. Chętnie wrócili by już do tego systemu.

Edukacja zdalna, która do marca bieżącego roku była nauczaniem tylko w indywidualnych przypadkach stała się powszechna dla każdej osoby kontynuującej obecnie kształcenie. Dzięki niej uczniowie mogą ukończyć rok szkolny na danym etapie.

Bibliografia

- Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej – Prawo oświatowe* z 2019 r. poz. 1148, z późn. zm. Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 1078, 1287, 1680, 1681, 1818, 2197 i 2248 oraz z 2020 r. poz. 374.
- Hofmokr J. (2009). *Internet jako nowe dobro wspólne*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Janicka-Olejnik E., Klimek K. (2016). *Dzieci i młodzież w świecie technologii cyfrowej*. Łódź: Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi.
- Koszyńska M, *COVID-19- Przyczyny, objawy, przebieg, leczenie*, <https://www.medonet.pl> (dostęp dn. 23.05.2020).
- Okoń W. (2001). *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Szmygielska B. (2009). *Psychologiczne konteksty internetu*. Kraków: Wydawnictwo WAM.

A new educational challenge for teachers, students and parents

Abstract

When we talk about contemporary education, we mean remote education, which began in accordance with the Regulation of the Ministry of National Education on March 20, 2020 and continues to the present. This teaching introduced many changes in the organization of

classes for both teachers and students and parents. The Internet, which until now has been used to a great extent by children for entertainment, has now become the only source of knowledge transfer. The research was designed to learn about the functioning of distance education among children and adolescents of primary school. Determining the level of knowledge understood, the type of teaching aids used and the possibilities of social contacts. The group of students consisted of 50 students, including 29 boys and 21 girls, who answered the questionnaire questions remotely. The developed research allowed to state that the new educational challenges posed to children and teachers are implemented at a level that can be described as positive. And remote education enables pandemic implementation of general education.

Keywords: remote education, Ministry of Education, Intern